

Predsjednik Abraham Lincoln i Američki građanski rat

Šimić, Ella

Undergraduate thesis / Završni rad

2021

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zagreb, Faculty of Croatian Studies / Sveučilište u Zagrebu, Fakultet hrvatskih studija**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:111:696816>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-07-17**

Repository / Repozitorij:

[Repository of University of Zagreb, Centre for Croatian Studies](#)

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA

Ella Šimić

**PREDSJEDNIK ABRAHAM LINCOLN I
AMERIČKI GRAĐANSKI RAT**

ZAVRŠNI RAD

Zagreb, 2021.

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
FAKULTET HRVATSKIH STUDIJA
ODSJEK ZA POVIJEST

ELLA ŠIMIĆ

**PREDSJEDNIK ABRAHAM LINCOLN I
AMERIČKI GRAĐANSKI RAT**

ZAVRŠNI RAD

Mentor: doc. dr. sc. Kristina Milković

Zagreb, 2021.

Sadržaj:

1. Uvod.....	1
2. Početak političkog života Abrahama Lincolna.....	3
3. Predsjednički izbori i izbijanje rata.....	5
4. Američki građanski rat.....	9
4.1. Ubojstvo Abrahama Lincolna.....	12
5. Pitanje ropstva u Američkom građanskom ratu.....	14
6. Simboličko značenje rata.....	18
7. Zaključak.....	19
8. Bibliografija.....	20

1. Uvod

Razmirice Sjevera i Juga postojale su još od samih početaka kolonizacije američkog kontinenta kao i njihova gospodarska i kulturna različitost. Već primjetnu raznolikost dvaju točaka dodatno je produbila industrijska revolucija koja je omogućila Sjeveru gospodarsku dominantnost. Razvijajući kapitalistički način gospodarstva Sjever je podredio sve ostale dijelove sebi. Na Jugu je i dalje prevladavao agrarni tip poljoprivrede s ponekim naznakama kapitalističkog utjecaja. Na Sjeveru je počeo nicati novi pogled na ljudski rad, prava i potrebe čovjeka, liberalni kapitalizam koji je dodatno zasjenio već ionako izolirani Jug čije su se ideje i stavovi kosili s novim pogledima. Iako je bio izoliran, Jug je imao jaku industriju pamuka koja mu je omogućavala gospodarsku stabilnost. O ekonomskoj ovisnosti Juga o Sjeveru govori nam zaduživanje i financiranje industrijskog razvoja koji se odvijao na sjeveru. Polagano jačanje Sjevera dovelo je u pitanje kontrolu vanjske trgovine Juga i nadzor nad cijelim gospodarstvom što se južnjacima nije svidjelo. Liberalni kapitalizam je sve dublje prodirao u kontinent i zaprijetio širenjem robovlasničkih odnosa na Jugu. Roba je trebao zamijeniti slobodni radnik koji bi za svoj rad dobivao nadnicu i utjecao na industrijski kapitalizam. Liberalni kapitalizam nije zahvatio samo gospodarstvo i uzrokovao još dublje razmjericе, nego je utjecao i na promjenu stavova te na stvaranje nove ideologije. Temelj nove ideologije bila je vjera u napredak koji se može postići samo moralnim putem kroz slobodu i prava čovjeka što bi uništilo predkapitalističku strukturu. Liberalni kapitalizam počivao je na ideji da Amerika, kao centar modernog društva, treba biti vodilja ostalim narodima u izgradnji sličnih stavova. Temeljio se na vjeri u razum koji će prevladati zaostala razmišljanja, a samim time omogućiti jednaka prava za svakog čovjeka. Jug kao zasebna kultura sa zasebnim stavovima i vrijednostima predstavljala je samo smetnju širenju novih liberalnih ideja. Izoliranost i zaostalost Juga očitovala se ne samo po pitanju gospodarstva, nego i moralnih načela koja su pripadala prekapitalističkim društvima. Ropstvo je bilo glavna zapreka modernim idejama Sjevera. Ropstvo je predstavljalo zastarjeli, neekonomični oblik rada koji se kosio s temeljnim ljudskim pravima. Uz to, robovi su zauzimali slobodno tlo koje je trebalo pripasti stanovnicima Unije. Sukob oko ropstva postajao je sve ozbiljniji stvarajući na Sjeveru pokrete za oslobođenje robova koje su vodili abolicionisti, dok je na Jugu rasla ideja otcjepljenja ropskih država koje su, pod svaku cijenu, htjele sačuvati i proširiti robovski rad. Iako je ropstvo predstavljalo temeljni razlog sukoba, sjevernjaci su ustrajali u ideji očuvanja unije i stvaranje jeftine radne snage kako bi

se industrijalizacija mogla proširiti i na južne dijelove kontinenta. Stvaranje Republikanske stranke još je jedna u nizu točaka koje su produbljivale sukob Sjevera i Juga koji će prerasti u rat. Republikanska stranka nastala u Uniji zalagala se za sve stavke koje su se protivile vrijednostima Juga, a dolazak republikanskog predsjednika na vlast, postao je uzrok bijesa i konačnog otejepljenja južnih ropskih država.¹

Fokus ovog rada je na američkom predsjedniku Abrahamu Lincolnu i Američkom građanskom ratu te na njegovim uzrocima i posljedicama koje su ponajviše vezane uz pitanje ropstva. U radu su najprije predstavljeni djetinjstvo i događaji Abrahama Lincolna koji su utjecali na formiranje njegovog političkog života, zatim početak i tijek Američkog građanskog rata te smrt predsjednika kao i njegov utjecaj na problem ropstva koje je i simbolički obilježilo građanski rat te ga predstavilo kao jedno od najvažnijih pitanja u američkoj povijesti. Fokus i primarni cilj rada je prikazati biografiju Abrahama Lincolna kao najutjecajnije osobe u Američkom građanskom ratu, zatim i sam rat koji ima veliku ulogu i u historiografiji i u kolektivnoj svijesti što se može vidjeti po brojnoj stručnoj literaturi, beletristici i filmskoj industriji. Opširna stručna literatura govori nam o popularnosti Američkog građanskog rata iako sam za ovaj rad koristila literaturu o biografiji i općenitijim činjenicama o događajima uoči, tijekom i poslije rata. U radu sam koristila djela poput *Povijest Sjedinjenih Američkih Država* Charlesa G. Sellersa, *Abraham Lincoln* Dragutina Todorica i internetske izvore poput *African Americans-Slavery in the United States* online enciklopedije Britannice koji su mi omogućili dati stvaran prikaz događaja i razumijevanja samog gradiva i činjenica koje su dovele do prekretnice i stvaranja modernih ideja na kojima se temelje i današnje vrijednosti.

---

¹ Ivo GOLDSTEIN, *Povijest*, Zagreb, 2007-2009., 583.-596.

2. Početak političkog života Abrahama Lincolna

Abraham Lincoln rođen je 12.2.1809. godine u Kentuckyju kao dijete Thomasa Lincolna i Nancy Hanks. Rođen je na farmi te je odrastao u seoskim uvjetima što mu je omogućilo da se rano upozna s radom na zemlji. Abraham Lincoln je bio jako povezan s majkom s kojom je provodio većinu vremena sve do njene smrti kada je njemu bilo nepunih deset godina. Svoju empatiju i razumijevanje za ljude očigledno je naslijedio od majke od koje je stekao i svoja prva znanja. Lincoln je završio osnovno obrazovanje kod lokalnog učitelja, a daljnje znanje stjecao je čitajući razne knjige o američkoj povijesti što je utjecalo na njegov interes za politiku. Lincoln je bio samouk te je iskoristio svaki trenutak kako bi učio o stvarima koje su ga zanimale. Stjecao je znanja iz raznih polja poput povijesti i filozofije, kemije i književnosti. Lincoln je promatrajući socijalne uvjete drugih ljudi stvarao empatiju prema potlačenima, Indijancima i robovima. Često bi proučavao pravne knjige i spise te prisustvovao vjerskim i političkim događajima. Kada je kao mladić odlazio u New Orleans susreo se s raznim narodima te je vidio najveće poniženje do tada, prodaju robova. Taj događaj je utjecao na njegov stav protiv robovlasničkih odnosa i borbu za prava robova. Početkom njegove političke karijere može se smatrati njegov prvi politički govor u Decaturu 1830. godine kada govori o poboljšanju uvjeta za plovidbu rijekom Sangamon. Na izborima je podržavao vigovca Henryja Clayja, a 1832. godine objavljuje svoju kandidaturu za zakonodavno tijelo Illinoisa.²

Njegova kandidatura bila je neuspješna, pa se ponovno kandidirao 1834. godine, postavši državni zastupnik. Preuzeo je posao odvjetnika te je vodio slučajeve okolnih sela i učio iz života običnih seljaka.³ Lincoln se pripremao za kandidaturu za Kongres kao član vigovaca te je 1846. i pobijedio. Baš u vrijeme Lincolnovog mandata u Kongresu odvijao se Meksički rat kojeg su vigovci javno kritizirali tvrdeći da to nije obrambeni nego napadački rat. Lincoln je javno kritizirao postupke demokratskog predsjednika Polka što je dovelo do nezadovoljstva u javnosti i sve češće kritike na njegov račun rezultirajući prekidom ponovnog izbora u Kongres.⁴ Tijekom njegovog

---

² Dragutin TODORIĆ, *Abraham Linkoln*, Beograd, 1991., 9-19.

³ GOLDSTEIN, *Povijest*, 606.

⁴ TODORIĆ, *Abraham Linkoln*, 24-27.

javnog djelovanja, oženio se Mary Todd s kojom je bio u braku sve do njezine smrti i imao četiri sina.⁵

Lincoln napušta Kongres 1849. godine, ali je opet javno istupio istaknuvši protivljenje zakonu Kansas-Nebraska 1854. godine koji je omogućavao da se pitanje ropstva u svakoj novoj državi rješava na lokalnoj razini bez nadzora. Tim je zakonom javno omogućeno nesmetano širenje ropstva po državama. Po primjeru Kansasa zakonom je dopušteno narodu da izabere hoće li ta država biti robovlasnička ili neće. Sjever se tome protivio, a u stranci vigovaca došlo je do raskola, a time je nastala Republikanska stranka koja je zamijenila vigovce. Godine 1856. Lincoln ulazi u novu stranku javno pokazujući otpor širenju ropstva na nove teritorije.⁶

Stranka vigovaca je bila podijeljena na dvije struje od kojih je jedna bila za ukinuće ropstva, dok je druga struja surađivala s robovlasnicima Juga. Problem se javljao i u Demokratskoj stranci jer je u njoj dominirala južnjačka elita koja je nametala svoj stav po pitanju ropstva. Posljedica problema političkih stranaka dovela je do spajanja liberalnih demokrata i proturopski orijentiranih vigovaca u novu političku organizaciju odnosno Republikansku stranku.⁷

---

⁵ Frank FRIEDEL, Hugh SIDEY, "The Presidents of the United States of America" (<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/>, pristup ostvaren 29. kolovoza 2021.).

⁶ GOLDSTEIN, *Povijest*, 593-606.

⁷ Henry BAMFORD PARKES, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, Beograd, 1986., 345.

3. Predsjednički izbori i izbijanje rata

Donošenjem zakona Kansas-Nebraska 1854. godine javno je otvoren put širenju ropstva. Tu je jasnu ulogu imao demokratski senator Douglas kao i cijela demokratska stranka koja je pružala podršku Jugu.⁸ Douglasa je Sjever optužio da radi za interes Juga te je proglašen izdajnikom. Borba za Kansas predstavljala je sukob zagovornika ropstva i zagovornike proturopskih načela što je rezultiralo stvaranjem dvaju skupština pa u konačnici i građanskog rata.⁹ U tom se građanskom ratu posebno ističe djelovanje abolicionista Johna Browna koji je vodio pobunu u Kansasu i zalagao se oslobađanje robova putem nasilja. Njegova borba protiv ropstva i abolicionističko shvaćanje može se povezati s njegovim djetinjstvom jer je odgajan u vrlo pobožnoj obitelji s izrazito proturopskim stavovima. Njegovo abolicionističko djelovanje počinje u udruzi Podzemna željeznica, koja je bila tajna organizacija abolicionista za pomoć robovima te osnivanjem Lige Gealedita koja je pomagala pri bijegu robova u Kanadu.¹⁰ Brown sudjeluje u oružanom sukobu u Pottawatomiju 1856. godine gdje ubija pet zagovaratelja ropstva, a 16. 10. 1859. godine zauzima Harpers Ferry, podrum s oružjem kojim je mislio naoružati robove. Pohod je bio neuspješan jer je uhvaćen i ubijen.¹¹

Nakon 1854. godine raste napetost između Sjevera i Juga, a dolaskom predsjednika Buchanana na vlast, južnjaci su tražili da se donese odluka gdje se ropstvo ne može zabraniti i da to ne predstavlja uvjet za stvaranje nove države. Predsjednik i Vrhovni sud podržali su prijedlog po primjeru roba Dreda Scotta koji nije priznat kao slobodan rob samo zato što živi na slobodnom teritoriju. Na tu odluku reagirao je dio Demokratske stranke koji je bio nezadovoljan zaključkom te su blokirali primirje Kansasa.¹²

Također se u tom razdoblju ističe i uloga Republikanske stranke koja je predstavljala novu ideologiju i čvrsto stajala u borbi protiv ropstva. Zagovarali su tehnološki napredak, slobodnu ekonomiju, poticanje industrije putem carina te stvaranje prave američke nacije. Jedan od senatora koji je bio član Republikanske stranke William Henry Seward 1858. godine izjavio je da će uskoro

---

⁸ TODORIĆ, *Abraham Lincoln*, 53.

⁹ GOLDSTEIN, *Povijest*, 593.

¹⁰ Dennis FRYE, "John Brown's Smoldering Spark" (<https://www.battlefields.org/learn/articles/john-browns-smoldering-spark>).

¹¹ GOLDSTEIN, *Povijest*, 598.

¹² Charles Grier SELLERS, , *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, Zagreb, 1996., 170.

sve članice Sjedinjenih Država morati prijeći na slobodan rad. Razmirice među suprotnim stranama svakodnevno su rasle, a Jug je osjećao prijetnju kada su skoro izglasani zakoni o povećanju carina i *Homestead Act* kojima se dopuštalo naseljavanje sjevernjaka na slobodno tlo Srednjeg Zapada.¹³

Godine 1858. Republikanska stranka je predložila Abrahama Lincolna kao kandidata za Senat, a za njegovog suparnika izabran je demokratski kandidat Stephen A. Douglas. Dvojica kandidata našla su se ukupno sedam puta na području Illinoisa kako bi raspravljali o važnim temama koje su izražavale javno mišljenje.¹⁴ Najčešće teme rasprava su bile pitanje ropstva i Unije pri čemu su se Lincolnovi stavovi i sama pojava isticali na i time mu osiguravali prednost na izborima. Lincolnovi govori su bili jednostavni, razumljivi za svakog slušatelja, a stavovi potkrijepljeni argumentima. Njegov neobičan fizički izgled, anegdote i razmišljanja omogućila su mu veliku popularnost među stanovništvom Sjedinjenih Država.¹⁵ Od naizgled krhkog, ali misaonog i uvjerljivog kandidata u stvarima za koje se zalagao postao je najsimpatičniji političar.¹⁶ Nasuprot Lincolnu, Douglas je često zauzimao nejasne stavove jer je htio podršku i sjevernjaka i južnjaka. On se i dalje zalagao za prihvaćanje ropstva na novim područjima, ali je također istaknuo da se ropstvo neće moći uspješno očuvati na tom prostoru, čime je razočarao južnjake. Iako je Douglas pobijedio na izborima, Lincoln je postao jedna od najpopularnijih ličnosti na Srednjem Zapadu. Jug je pribojavajući se kranjeg ishoda, počeo zahtijevati sve radikalnije stavove za priznavanje i očuvanje ropstva na novim područjima. Sjever također jača svoje interese i proturopske stavove što dovodi do sastanka Demokratske stranke u Charlestonu 1860. godine gdje su radikalni južnjaci zahtijevali priznanje kongresnih zakona o robovima. Sjevernjaci Demokratske stranke odbili su zahtjeve, a predstavnici Juga su se povukli. Kako se približavao dan predsjedničkih izbora, sastale su se dvije odvojene struje Demokratske stranke. Sjeverna struja imenovala je Douglasa za kandidata, a južna struja Johna C. Breckinridgea. Republikanska stranka sastala se u Chicagu i imenovala Abrahama Lincolna dok su bivši vigovci imenovali Johna Bella. Međutim, glasači u slobodnim državama mogli su birati samo između Douglasa i Lincolna. Lincoln, iako bez potpore ropkih država,

---

¹³ GOLDSTEIN, *Povijest*, 596-601.

¹⁴ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, 171.

¹⁵ TODORIĆ, *Abraham Linkoln*, 57-61.

¹⁶ BAMFORD PARKES, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, 365.

pobijedio je 1860. godine na izborima te postao predsjednik.¹⁷ Pobjedom na predsjedničkim izborima Abraham Lincoln postao je šesnaesti američki predsjednik.¹⁸

Pobjedom Abrahama Lincolna, republikanskog kandidata došlo je do političke krize i nemira. Jug se sve glasnije zalagao za politiku otcjepljenja te su predlagali njegovu ostavku. Narod je bio zbunjen i čekao je smirenje situacije, a Lincoln je uspio umiriti obje strane pozivajući se na zakone i Ustav.¹⁹

---

¹⁷ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, 172-173.

¹⁸ Frank FRIEDEL, Hugh SIDEY, "The Presidents of the United States of America" (<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/>).

¹⁹ TODORIĆ, *Abraham Lincoln*, 68.

Slika 1. *Portret predsjednika Abrahama Lincolna 1887. godine*

Jug u stalnom strahu i nezadovoljstvu dominacijom Sjevera i novim republikanskim predsjednikom, odlučio je izaći iz Unije. Zakonodavna skupština Južne Karoline organizirala je narodnu skupštinu 9. 11. 1860. godine. Narodna je skupština 20. 12. 1860. godine donijela odluku

kojom je proglašen prekid odnosa Unije i Južne Karoline. Isto to su učinile i ostale južnjačke države: Mississippi 9. 1. 1861., Florida 10. 1., Alabama 11. 1., Georgija 19. 1., Luisiana 26.1. i Teksas 1. 2. U Montgomeryju je 7. 2. 1861. godine donesen Ustav Konfederacije, a 9.2. za predsjednika je izabran Jefferson Davis.²⁰ Lincoln je na svom nastupnom govoru 4. 3. 1861. jasno dao do znanja da ne želi nikakav kompromis s Konfederacijom, bio je za očuvanje Unije, ali ne i za „sveti rat“ protiv ropstva. Dok su neki predlagali da se Jug pusti na miru, Lincoln je zauzimao čvrsti stav da se Unija mora očuvati pod svaku cijenu. Lincoln je također naglasio da će Unija držati utvrde na teritorijima otcjepljenih država i ubirati poreze, što Jugu nije pasalo. Nastojao je očuvati u Uniji preostale ropske države sjevernog dijela Juga koje su bile na samoj granici dvaju suprostavljenih strana. Iako su još prije Lincolnova predsjedništva oduzete sve utvrde na Jugu, ostala je utvrda Sumter kao simbolična točka borbe oko imovine.²¹ Kada je Jug proglasio otcjepljenje, Sjever se pribojavao uništenja demokracije i stvaranja nove nacije temeljene na ropstvu kao izvoru kapitala. Sjevernjaci, zajedno s njima i Lincoln pribojavali su se uništenja Unije nakon čega bi od nje nastale neovisne male države.²²

Bojnik Anderson zaposjeo je 15. 11. 1860. godine utvrdu Moultrie, no uvidio je da mu tu prijeti prevelika opasnost kao i da je podložna nadzoru Juga te se premjestio u utvrdu Sumter 26. 12. Južnjaci su taj čin shvatili kao prijetnju i bili su spremni pregovarati sa Sjeverom, no Abraham Lincoln držao se politike nepopuštanja. Kako je Anderson ostajao bez hrane, Lincoln je odlučio poslati namirnice u utvrdu, ali time i organizirati tajnu vojsku koja bi u slučaju napada bila spremna. Zbog toga je Vlada Konfederacije naredila hitnu predaju utvrde 10. 4. 1861., ali Anderson nije htio poslušati i oglušio se na prijetnju nakon čega su 12. 4. vojnici generala Beauregarda započeli oružani napad. Bojnik Anderson se sljedećeg dana morao predati, a Lincoln je 15. 4. 1861. proglasio izvanredno stanje i pozvao na organiziranje dragovoljačkih jedinica. Napadom na utvrdu Sumter započeo je Američki građanski rat.²³

---

²⁰ GOLDSTEIN, *Povijest*, 610-611.

²¹ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, 176-178.

²² James MCPHERSON, “A Brief Overview of the American Civil War” (<https://www.battlefields.org/learn/articles/brief-overview-american-civil-war>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

²³ GOLDSTEIN, *Povijest*, 618-621.

4. Američki građanski rat

Početak rata se može smatrati južnjački napad na utvrdu Sumter te Andersonova predaja i proglašenje izvanrednog stanja. Nedugo nakon proglašenja izvanrednog stanja četiri su južnjačke države izašle iz Unije i prešle na stranu Konfederacije, bile su to: Virginija, Arkansas, Tennessee i Sjeverna Karolina. Države koje su ostale u Uniji bile su: Delaware, Missouri i Maryland koje su vojno zadržane u Uniji te neutralan Kentucky. Jug se nakon toga pripremao na vojni obračun jer je shvatio da bez borbe neće doći do ostvarenja svojih ciljeva, a dana 29.5.1861. godine sjedište Juga preseljeno je u Richmond.²⁴

Uoči rata, obje strane su pozivale i novčano potpomagale dragovoljačke skupine kako bi se priklonile i pripremile za vojni sukob. Uz to, Lincoln je napravio pomorsku blokadu Juga jasno ističući i pozivajući se na Ustav, istaknuvši da Konfederacija ne može biti pravno priznata.²⁵

Prva bitka odigrala se kod rijeke Bull Run. General Scott je sa Sjevera poslao savezničku vojsku prema Richmondu i Shenandoahu, a južnjaci su poslali vojsku u obranu. Finalna bitka se odvila 21. 7. 1861. godine kada su brojčano moćniji južnjaci izveli napad na već iznemoglu savezničku vojsku čime je građanski rat produljen. Sjever se spremao na plan „Anakonda“ kojim bi se napravila blokada na moru, a topovnjače bi nadzirale rijeke. Jug se pripremao na otpor novačenjem vojske, pa je svaki stanovnik Juga, izuzevši žene i djecu, na neki način bio uključen u postrojbe. Također, na Jugu je provedena nacionalizacija strane robe koja im je omogućila stvoriti jači obrambeni sustav. Jug se istakao i po gradnji oklopnjača, ali i po izradi podvodnih mina koje su tada predstavljale revolucionarno otkriće te bitno oružje u borbi protiv Sjevera. Rat je ponovno eskalirao zbog slučaja Kentuckyja u kojem se vodila borba između konfederalista Polka i unionista Ulyssesa Granta. Grant je uspio osvojiti rijeku Tennessee te utvrde Henry i Donelson u veljači 1862. godine.²⁶

Sljedeći sjevernjački plan bilo je osvajanje Nashvilea. Nakon i tog osvajanja, južnjaci su se odlučili na napad u Pittsburg Landingu, a bitka se odigrala 6. 4. 1862. godine te predstavlja najveću bitku na američkom tlu. U bitci je smrtno stradao general Johnston dok je pobjeda Sjevera bila

---

²⁴ GOLDSTEIN, *Povijest*, 621.

²⁵ Jeniffer L. WEBER, “American Civil War” (<https://www.britannica.com/event/American-Civil-War>, zadnji put mijenjano 5. travnja 2021.).

²⁶ GOLDSTEIN, *Povijest*, 628-635.

neizbježna. Još jedan od konfederacijskih neuspjeha bilo je savezničko zauzimanje New Orleansa 25. 4. 1862. godine koje je predvodio general Farragut. Došlo je do prijetnje da će Sjever ovladati rijekom Mississippi, a kako se to ne bi dogodilo južnjaci su pripremili oklopnaču *Arkansas* u slučaju napada Farraguta što se i dogodilo pa je unionistička vojska morala prekinuti daljnje napade.²⁷

U Virginiji su saveznički generali McClellan i McDowell pripremali napad na Richmond, a general Banks krenuo je dolinom Shenandoah. Kako se približavala opasnost da će Richmond pasti, u konfederacijsku vojsku ušao je istaknuti general Robert Edward Lee koji je odlučio da general Jackson napadne generala Banksa i glumi napad na Washington kako bi se savezničke postrojbe povukle prema sjeveru i time ostavile generala McClellana izoliranog. Godine 23. 5. 1862. Banks je poražen, a plan uzbune prijestolnice bio je izveden. Kako je McClellan ostao sam, Lee ga je odlučio napasti 26.6. te je time započela *Sedmodnevna bitka*. McClellan je ostao blokiran u Harrison's Landingu te je Lee uspio sačuvati Richmond.²⁸

Ubrzo se odigrala i druga bitka kod Bull Runa gdje su se sukobili saveznički general John Pope i general Lee koja je rezultirala porazom Sjevera 30.8.1862. godine.²⁹

Napad južnjačke vojske na Sjever je krenuo 5.9.1862. godine. Lee je sa svojom postrojbom ušao u Maryland s ciljem oslobođenja od sjevernjačke vojske. Unionistička vojska s generalom McClellanom krenula je prema Leeju, a bitka se dogodila 16. 9. u Antietamu nakon čega se Lee morao povući nazad u Virginiju čime je prvi južnjački napad prošao neuspješno. U međuvremenu McClellan je zamijenjen Burnsideom, a Buell Rosecransom te se sukob Leeja i Burnsidea dogodio 13. 12. kod Fredericksburga s pobjedom generala Leeja.³⁰

Godine 1863. došlo je do razdoblja nemira, očajja i siromaštva. Uz silnu pogibiju vojnika s obje strane, osjećala se i tjeskoba zbog dugotrajnosti rata. Stanovnici Sjevera i Juga priželjkivali su uskoro okončanje rata što je potaknulo još žustrije borbe za vlastite ciljeve. Jug je imao velikih problema s komunikacijskim i transportnim mrežama pa je opsrbljenost bila neravnomjerna. Na Sjeveru se također osjećala tjeskoba i umor od rata, ali vlada je još jednom jasno dala do znanja da se Uniju mora očuvati. Javljale su se težnje na Sjeveru da se Konfederaciju pusti na miru i prekine rat, vlada je reagirala proglasom kojim je nastojala ponovno oživjeti težnju i nadu za

---

²⁷ GOLDSTEIN, *Povijest*, 635-638.

²⁸ Isto, 639-642.

²⁹ Isto, 642.

³⁰ Isto, 642-644.

očuvanje Unije. Dana 1. 1. 1863. godine objavljen je *Proglas o emancipaciji* kojim se zaprijetilo da se južne države moraju predati u roku tri mjeseca ili će robovi, odnosno njihovo vlasništvo, biti oslobođeni. Valja istaknuti da se proglas nije odnosio na robovlasničke države koje su bile u Uniji. Nakon proglašenja jačala je želja za osvetom i očuvanjem Unije te je rat dobio ideološku notu.³¹

Sljedeći korak je bio poraziti Konfederaciju, a s time je započeo general Joseph Hooker koji je zamijenio Burnsidea, krenuvši u Virginiju. Hooker je krenuo na Leeja 26. 4. 1863. godine prijeteći mu kod Fredericksburga, no Lee je smislio lukav plan kojim je htio zbuniti sjevernjačku vojsku, a operaciju koja se odvila u blizini Chancellorsvillea je dodijelio Stonewallu Jacksonu. Hooker je bio poražen i morao se povući preko Rappahannocka, no Jackson je poginuo u bitci.

Međutim, sjevernjačke postrojbe pod generalom Grantom držale su utvrdu Vicksburg. Njezin pad donio bi novi poraz nakon niza južnjačkih pobjeda, pa su se južnjačka vlada i general Lee odlučili za napad na cijelo područje oko Washintgona. Dana 20. 6. 1863. godine južnjačka je vojska zaprijetila prijestolnici što je dovelo do opće panike i uspostavljanja kontrole cijeloga područja pod zapovjedništvom generala Meadea. On se 1. 7. 1863. godine sukobio s generalom Leejem kod Gettysburga. Usprkos silnoj borbi i napadima Juga, 4. 7. došlo je do Leejevog poraza. Istog dana došlo je i do pada utvrde Vicksburg u ruke generala Granta koji je još uspio osvojiti Port Hudson i time potpuno ovladati rijekom Mississippi.³²

Može se istaknuti i bitka kod rijeke Chickamaugae koja je vođena 19. i 20. 9. 1863. godine u kojoj su pobjedu odnijeli južnjaci pod Braggom i vojskom Leeja protiv Rosecransa. U bitci je izgubljen veliki postotak vojno sposobnih i jakih vojnika zbog čega se smatra najkrvavijom bitkom rata. Iako je južnjačka prednost naslućivala i konačnu pobjedu, Sjever je pod generalom Grantom ipak uspio zauzeti i to područje, a postavši generalom cijele sjevernjačke vojske Grant je krenuo na osvajanje Juga.³³

Prvi sukob Granta i Leeja odvio se kod Spotsylvanije gdje su se obje strane koristile rovovskom strategijom. Ubrzo nakon toga odvale su se i bitke kod North Ane i Cold Harbora čime je Grant sve više tjerao Leeja prema središtu Konfederacije. Sjevernjačka je vojska sve dublje ulazila u

---

³¹ Isto, 645-647.

³² Isto, 650-655.

³³ Isto, 656-657.

unutrašnjost Konfederacije zauzimajući važne točke. Posebno se istakao general Sherman koji je krenuo na osvajanje Georgije. Protiv njega loše se proslavio Johnston koji je zamijenjen generalom Hoodom, ali ni to nije moglo pomoći u očuvanju Atlante koja je pala u ruke sjevernjaka 2. 9. 1864. godine. Sherman je krenuo krvnički osvajati južna područja uništavajući sela i gradove pred sobom. Znajući za to, Jug je poslao Johnstona zajedno s Leejem u borbu protiv Shermana. Grant, koji je već bio u blizini Leeja prepriječio mu je put te potpuno zagradio.³⁴

Lee je tražio hitnu evakuaciju, no bilo je već prekasno jer ga je Grant dočekao i prepriječio mu put. Vojne postrojbe Sjevera dolazile su i postupno okružile južnjačku vojsku pod Leejem. Zadnja bitka koja se odvila bila je kod Sailor`s Creeka 6. 4. 1865. godine koja je dovela i do konačne kapitulacije Konfederacije kod Appomattox Courthousea. Lee je 9 .4. čekao uvjete predaje nakon sastanka s Grantom koji također nije bio za nastavak borbe. Isti dan Grant je javio predsjedniku i vladi vijest o kapitulaciji nakon čega je slijedilo slavlje u Washingtonu.³⁵ Zadnja bitka građanskog rata vodila se u Palmito Ranchu, u Teksasu 13.5.1865. godine čime je završio Američki građanski rat.³⁶

4.1. Ubojstvo Abrahama Lincolna

Netom prije završetka rata, Jefferson Davis jr pokušao pobjeći, no uhvaćen je u Georgiji i zatočen u utvrdu Monroe. Raspoloženje nakon građanskog rata ukratko su opisali autori Sellers, May i McMillen u djelu *Povijest Sjedinjenih Američkih Država: „Konfederacija je bila mrtva – a s njom i 260.000 konfederalističkih i 360.000 unionističkih vojnika. Po prolivenoj krvi, ako već ne po dolarima, bio je to najskuplji rat u američkoj povijesti.“*³⁷

---

³⁴ Isto, 621-666.

³⁵ TODORIĆ, *Abraham Lincoln*, 143-145.

³⁶ James MCPHERSON, "A Brief Overview of the American Civil War" (<https://www.battlefields.org/learn/articles/brief-overview-american-civil-war>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

³⁷ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, 186.

Iako je pobjeda Sjevera u ratu bila sigurna, nezadovoljstvo među narodom je raslo. Lincoln koji je još od 1863. godine donio plan o obnovi Unije, koji se temeljio na vraćanju oduzete imovine Jugu i pristupu južnih država Uniji, čvrsto je ustrajao u tome da se južne države ni na koji način ne kazni. Plan koji je uvjetovao prisegu vjernosti Uniji 10% državnika omogućio bi priznanje ustava i ponovno pristupanje Uniji. Kako su radikali imali prednost u Kongresu, uspjeli su povećati tu brojku pa je sada za priznanje bila potrebna prisega većine državnika. Iako su uspjeli povećati postotak, radikali su bili nezadovoljni odlukom Lincolna da poštedi Konfederaciju te su jasno pokazivali nezadovoljstvo ističući kako se Unija mora osvetiti Jugu tako da svo državno vodstvo Konfederacije izgubi pravo političkog djelovanja te da muškarci Afroamerikanci dobiju pravo glasa.³⁸

Jasno je bio vidljiv sukob Lincolna i većeg broja sjevernjaka koji nisu dijelili isto mišljenje. On je 14. 4. 1865. godine sudjelovao na vladinoj sjednici radi ponovnog uspostavljanja Unije. Lincoln je isticao kako će Unija biti ponovno sjedinjena na demokratskim načelima, na slobodi ljudskim pravima te da nema smisla vršiti bilo kakvo dodatno nasilje nakon rata na Jugu. Istog dana se pripremao za svečanu predstavu u Fordovom kazalištu na koju je pozvao i generala Granta iako on nije mogao prisustvovati. Tijekom večeri, dok je gledao predstavu sa suprugom u loži kazališta, pojavio se John Wilkins Booth inače zagovaratelj konfederalističkih stajališta te glumac, koji je Lincolna upucao revolverom u glavu. Pri bijegu glumac je izgovorio: „Jug je osvećen!“ Dan nakon, odnosno 15. 4. 1865. Abraham Lincoln je umro kao mučenik i uzor američke nacije. Zbog rata kojeg je vodio i stavova o pitanju ropstva postao je jedan od najpopularnijih političara, a samim time i heroj Afroamerikanaca³⁹

---

³⁸ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država* 187.

³⁹ TODORIĆ, *Abraham Linkoln*, 147-149.

5. Pitanje ropstva u Američkom građanskom ratu

Robovi na tlu Amerike svoju povijest vuku od 17. stoljeća kada je došlo do problema novih zemljoposjednika na američkom kontinentu i njihovih slugu koji su radili na neodređeno vrijeme. Novo i ekonomično rješenje za zemljoposjednike postali su afrički robovi.⁴⁰ Za razliku od Amerike, na europskom kontinentu, trgovina robovima bila je poznata još prije 15. stoljeća, a najviše je bila razvijena na području Engleske, Francuske i Španjolske. Tijekom 17. stoljeća trgovina robovima širi se na američki kontinent, a ponajprije u Virginiju. Afroamerički robovi postali su jeftina zamjena za sluge zemljoposjednika te su najviše bili vezani za plantažni rad. Pamuk je bio glavni izvor zarade Juga, a plantaže pamuka zauzele su gotovo sva naseljena područja. Afroamerikanci su bili idealno rješenje jer ih je bilo lakše uočiti u masi i spriječiti njihov bijeg zbog boje kože. Iako često kažnjavani i maltretirani, robovi su se rijetko upuštali u pokušaje bijega.⁴¹ Unatoč tomu što je plantažni i agrarni sustav donosio zaradu, američki kontinent zasjenila je industrijska revolucija koja je težila kapitalističkom organiziranju radnika pa do kraja revolucije ropstvo postaje ekonomski neprihvatljivo. Postalo je jako skupo posjedovati roba ili više njih, a pogotovo na Sjeveru gdje je ropstvo polako izumiralo pojavom novih oblika industrije i novih shvaćanja. Izumom stroja za preradu pamuka 1793. godine ropstvo je ponovno dobilo na važnosti po južnim krajevima jer je bila potrebna masovna radna snaga, a Sjeveru je važnije bilo slijediti zadnje industrijske ideje. Godine 1808. međunarodna trgovina robovima je zabranjena pa je potražnja za njima naglo skočila zbog čega Jug nije zarađivao samo od njihovog posjedovanja, nego i od njihove prodaje zemljoposjednicima, odnosno robovlasnicima. Često bi dovodili robove sa Sjevera za rad na južnim plantažama i vrtovima. Na Sjeveru je ropstvo sve češće bilo tema i meta moralnih osuda zbog sve većeg širenja ideologije liberalnog kapitalizma. Južnjaci su svoj robovlasnički sustav opravdavali time što su iznosili stavove da su Afroamerikanci inferiorniji u odnosu na bijelce te da im oni pomažu dajući im krov nad glavom, hranu i propovjedajući kršćansku vjeru.⁴² Oko 645 000 afričkih robova je došlo na tlo Amerike u razdoblju od oko 250 godina, a broj slobodnih Afroamerikanaca i robova razlikovao se zavisno o državi. Tako je na

---

⁴⁰ "The Gathering Storm: The Slavery Issue" (<https://www.battlefields.org/learn/articles/gathering-storm-slavery-issue>, pristup ostvaren 27. kolovoza 2021.).

⁴¹ TODORIĆ, *Abraham Lincoln*, 49.

⁴² "Slavery in the United States", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/slavery-united-states>, pristup ostvaren 30. kolovoza 2021.).

primjer, Georgija u 18. stoljeću privremeno i zabranila ropstvo tako da je veliki broj Afroamerikanaca u toj državi bio slobodan.⁴³

Počeo se javljati i abolicionistički pokret na Sjeveru koji je bio pod snažnim utjecajem kršćanstva te su ga većinom propagirali pobožni sljedbenici evangelističkog kršćanstva. Posebnu ulogu u početnoj fazi širenja abolicionizma imali su braća Tappan, koji su organizirali proturopsko društvo te William Lloyd Garrison koji je izdavao proturopski novinski list. Također se ističe i Theodore Weld. Godina 1830. i godine poslije odigrale su važnu ulogu jer su abolicionisti prvi puta započeli političko djelovanje, a podržao ih je i bivši predsjednik John Quincy Adams.⁴⁴

Godine 1820. Kompromisom iz Missourija određeno je prihvaćanje jednakog broja slobodnih i robovskih država u Uniju, no Kompromisom iz 1850. i zakonom Nebraska Kansas iz 1854. godine omogućeno je da se referendumom bira hoće li novonastala država u Uniji biti robovlasnička ili ne, što je, zapravo, značilo otvaranje vrata robovlasničkom sustavu.⁴⁵

Godine 1857. desio se još jedan događaj koji je razbjesnio sjevernjake, a ponajviše abolicioniste. Vrhovni sud presudio je u slučaju bivšeg roba Dreda Scotta da on nije slobodan čovjek samo zato što živi na slobodnom teritoriju i time dodatno pojačao ogorčenje mase.⁴⁶

Abolicionistička uvjerenja i borbe protiv ropstva na Sjeveru dodatno su rasli nakon osnivanja tajne organizacije *Podzemne željeznice* koja je pomagala robovima prijeći na Sjever. Također ističe se i poznata abolicionistica Harriet Beecher-Stowe čije je djelo *Čiča Tomina koliba* postala potvrda o stanju robova na Jugu, a koja je potaknutla veći broj stanovnika na proturopska razmišljanja. Uz to, po primjeru abolicionista Johna Browna jasno se vidjelo da je Jug bio u opasnosti od izbijanja ustanka robova i širenja takvih stavova.⁴⁷

---

⁴³ "The Gathering Storm: The Slavery Issue", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/gathering-storm-slavery-issue>).

⁴⁴ SELLERS, *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, 145-147.

⁴⁵ Hollis LYNCH, "African Americans- Slavery in the United States" (<https://www.britannica.com/topic/African-American/Slavery-in-the-United-States>, zadnji put mijenjano 9. rujna 2021.).

⁴⁶ "Slavery in the United States", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/slavery-united-states>).

⁴⁷ GOLDSTEIN, *Povijest*, 589-590.

Abraham Lincoln i njegov stav o ropstvu može se podijeliti u dvije faze. Iako je još 1837. godine izgradio stav po kojemu osuđuje ropstvo i teži ravnopravnijim međuljudskim odnosima, on nije bio primjer borbenog protivljenja. Do 1854. godine njegov je stav bio umjeren, protivio se ropstvu te se zalagao za njegovo postpuno iščezavanje koje će se sigurno desiti do početka 20. stoljeća. Iako se strogo protivio širenju ropstva, nije bio ni za abolicionizam te je javno iznosio mišljenje da bijela i crna rasa nisu i nikada neće biti jednake nego će bijela rasa uvijek biti dominantna, no od donošenja zakona *Kansas-Nebraska* oštro je osuđivao širenje ropstva i suprostavljao mu se zbog čega stječe neprihvaćenost na Jugu.⁴⁸

Valja istaknuti da je za Lincolna glavni cilj Američkog građanskog rata bilo očuvanje Unije, a ne ukinuće ropstva. Zagovarao je postpuno ukidanje ropstva, ali je također naglasio da ako će očuvati Uniju i usprkos održanju ropstva, on će to napraviti.. Predlagao je i ukidanje ropstva uz državne naknade robovlasnicima, ali robovlasničke države to nisu htjele prihvatiti. Došao je do zaključka da bez oslobođenih robova neće moći spasiti Uniju te je radio plan za Proglas o emancipaciji kojim je dao ultimatum južnim državama, a sam je Proglas dobio simboličko značenje kao temeljni korak ka oslobađanju robova.⁴⁹

Nedugo nakon Proglasa o emancipaciji, Afroamerikanci počeli su se isticati u vojnim postrojbama te su činili oko 10% ukupne vojske Unije. Posebno se ističu u nekim bitkama poput Port Hudsona ili bitke kod Missourija. Indijanci su se borili na obje strane ratišta, a većina ih je smatrala da je s Konfederacijom lakše naći zajednički jezik. Indijanci, poput plemena Cherokee su imali mogućnost napredovanja za razliku od Afroamerikanaca i robova. Afroamerikanci i robovi su u vojsci Juga imali samo sporedne uloge poput pomoćnika u fizičkim poslovima, iako im je 1865. godine dopušteno služiti u vojsci pod uvjetom da se ne mijenja njihov status roba te da imaju jednaku odgovornost prema robovlasniku.⁵⁰

Iako je temeljni cilj Abrahama Lincolna bilo očuvanje Unije, on je uvelike zaslužan za početak borbe za prava i oslobađanje robova koja će se nastaviti i nakon rata. Rekonstrukcijom, odnosno poslijeratnom obnovom počelo je novo razdoblje za afroameričke stanovnike. 6. 12. 1865. usvojen

---

⁴⁸ TODORIĆ, *Abraham Lincoln*, 95-97.

⁴⁹ Isto, 85-105.

⁵⁰ Steward HENDERSON, "African Americans in the Civil War" (<https://www.battlefields.org/learn/articles/african-americans-civil-war>, zadnji put mijenjano 25. ožujka 2021.).

je 13. amandman na Ustav kojim je ropstvo zabranjeno na cijelom području Sjedinjenih Država.⁵¹ Ratifikacijom 13. amandmana na Ustav oslobođeno je oko četiri milijuna robova, a 14. amandmanom Afroamerikanci su dobili državljanstvo dok im je 15. amandman donio pravo glasa za muškarce Afroamerikance. Iako su po Ustavu bili slobodni i s većim pravima nego ranije, često su bili izloženi još gorim stanjima nego kada su bili pod robovlasnikom. Većina zemalja Juga je ta prava ignorirala, dok su puštani na slobodu bez ikakvih sredstava pa im je jedino rješenje bilo vratiti se i raditi za minimalnu plaću. Iako su neki Afroamerikanci došli i do visokih političkih položaja, 1872. godine na Jugu su opet zagospodarili bijelci s konfederalističkim uvjerenjima te im spriječili daljnje političko djelovanje.⁵²

Može se reći da je Američki građanski rat promijenio sliku svijeta u vidu borbe za oslobođenje robova, iako s prvotnim ciljem očuvanja Unije, potaknuo je i društvenu promjenu, a to je bilo oslobađanje robova.⁵³

---

⁵¹ "Slavery in the United States", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/slavery-united-states>) .

⁵² "Reconstruction: An Overview, (<https://www.battlefields.org/learn/articles/reconstruction-overview>).

⁵³ Petra MARINČIĆ, "Američki Građanski Rat – Krvava borba za slobodu", *Essehist*, 3., 2011., 43.-48.

6. Simboličko značenje rata

Američki građanski rat s pravom se može nazvati centralnim događajem u američkoj povijesti. 19. stoljeća. Riješio je pitanje hoće li Sjedinjene Države biti jedna konfederalna institucija sa suverenim državama ili će biti jedna nacija sa suverenim vladama.⁵⁴

Iako se građanski rat smatra prvim modernim ratom u povijesti, on je bio rat bez jake vojne pripreme. Problem u manjku vojnih dužnosnika rezultirao je nesposobnim vojnim kadrom koji je svoje položaje dobivao putem spoils sustava. Spoils sustav predstavljao je stjecanje vojnog položaja u zamjenu za potporu određene političke stranke. Vojna organizacija bila je prilično slaba kao i vojni uvjeti, zato i ne čudi što su većinu vojske činili obični dobrovoljački odredi građana bez iskustva korištenja oružjem i bez vojnih vještina. Falilo je vojnog profesionalnog kadra zato što nije ulagano mnogo truda u razvoj vojnog sustava zbog nepostojanja opasnosti iz pograničnih područja nasuprot Europe gdje je pripravnost vojske uvijek postojala.⁵⁵

Glavni uzrok rata bila je gospodarska razjedinjenost koja je rezultirala stvaranjem liberalnog kapitalizma na Sjeveru, dok je na Jugu još uvijek bio aktivan agrarni robovlasnički tip gospodarstva. Uz sudar dvaju drugačijih privrednih sustava, podijeljena mišljenja o etičkim pitanjima rezultirala su još dublju razjedinjenost. Jug je bio poljoprivredno područje bez masovne unutrašnje izgradnje i korporacija, dok je Sjever bio centar kapitalizma i financija.⁵⁶ Dolaskom novog predsjednika na vlast, Abrahama Lincolna i pobjedom nove stranke čiji je cilj bio ukidanje ropstva, južne države su se uznemirile jer je ropstvo bilo dijelom njihova gospodarskog sustava i izašle su iz Unije. Taj izlazak i stvaranje Konfederacije Sjever je shvatio kao prijetnju demokratskim i liberalnim načelima Sjevera. Unija nije htjela dopustiti uništenje jedinstva te stvaranje malih autonomnih država.⁵⁷ Pobjeda Sjevera, a i samo otcjepljenje Juga omogućilo je porast proizvodnje, ukidanje agrarnih principa i pobjedu industrijalizacije.⁵⁸

---

⁵⁴ "Civil War Facts", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/civil-war-facts>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

⁵⁵ Borna Andrej BUBANJ, "Vojska i politika tijekom Američkog Građanskog Rata 1861. – 1865. godine" *Polemos*, 1., 1998., ,173.-180.

⁵⁶ PARKES BAMFORD, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, 340-341.

⁵⁷ "Civil War Facts", (<https://www.battlefields.org/learn/articles/civil-war-facts>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

⁵⁸ PARKES BAMFORD, *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*, 389-391.

7. Zaključak

Američki građanski rat predstavlja važan događaj u američkoj pa i u svjetskoj povijesti. Iako postoje još neka otvorena pitanja s njim u vezi, sa sigurnošću se može reći da položaj Sjevera i Juga u gospodarstvu, razvijenosti i kulturi nije bio isti. Dolaskom industrijske revolucije Sjever se podvrgnuo novom obliku gospodarstva koji je uz sebe vukao i novi način života što je značilo mijenjanje dotadašnjih ustajalih načela. Jug, kao zaseban i izoliran nije išao u korak s tim transformacijama, ali također nije dao ni da Sjever zaposjedne i izbljedi njegovu tradiciju i stajališta. Glavni uzrok rata je bio sudar dvaju drugačijih privrednih sustava koji su za sobom vukli i suprotstavljena stajališta u etičkim pitanjima. Nastankom Republikanske stranke i dolaskom Abrahama Lincolna na vlast Jug je osjećao ugroženost te se otcijepio. Otcjepljenje je bilo povod građanskom ratu koji je u svom temeljnom zadatku imao očuvanje Unije.

Međutim, iako je temeljni cilj rata bilo vraćanje otcjepljenih krajeva i ponovno uspostavljanje Unije, Abraham Lincoln je kao cilj postavio i oslobođenje robova. Ovaj rat nije bio obični rat za osvajanje i pripajanje teritorija, nego je unio društvena i politička pitanja poput demokracije, slobode i svih novih liberalnih ideja koje se tiču slobode i života običnog čovjeka. Iako je razdoblje rekonstrukcije bilo ključno, Američki građanski rat postao je simbol svetog rata za emancipaciju robova. Predstavlja prekretnicu u američkoj i afroameričkoj povijesti i time je postao ključna točka u borbi za napredna i moderna stajališta poput društvene jednakosti koja je i danas aktualna tema.

8. Bibliografija

GOLDSTEIN, Ivo. *Povijest. Knjiga 14.*, Zagreb, 2007-2008.

PARKES BAMFORD, Henry. *Istorija Sjedinjenih Američkih Država*. Beograd, 1986.

SELLERS, Charles Grier. *Povijest Sjedinjenih Američkih Država*, Zagreb, 1996.

TODORIĆ, Dragutin. *Abraham Linkoln*, Beograd, 1991.

BUBANJ, Borna Andrej. "Vojska i politika tijekom američkoga Građanskoga rata 1861.-1865. godine". *Polemos: časopis za interdisciplinarna istraživanja rata i mira*, 1, 1998., 173-180.

MARINČIĆ, Petra. "Američki građanski rat – krvava borba za slobodu". *Essehist: časopis studenata povijesti i drugih društveno-humanističkih znanosti*, 3, 2011., 43-48.

Dennis FRYE, "John Brown`s Smoldering Spark"
(<https://www.battlefields.org/learn/articles/john-browns-smoldering-spark>).

Frank FRIEDEL, Hugh SIEDEL "The Presidents of the United States of America"
(<https://www.whitehouse.gov/about-the-white-house/presidents/abraham-lincoln/>).

Hollis LYNCH, "African Americans - Slavery in the United States", *Britannica*.
(<https://www.britannica.com/topic/African-American/additional-info#contributors>, zadnji put mijenjano 9. rujna 2021.).

James MCPHERSON, "A Brief Overview of the American Civil War"
(<https://www.battlefields.org/learn/articles/brief-overview-american-civil-war>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

Jennifer L. WEBER, "American Civil War" *Britannica*
(<https://www.britannica.com/event/American-Civil-War>, zadnji put mijenjano 5. travnja 2021.).

Michael BURLINGAME, "Abraham Lincoln: Life in Brief"
(<https://millercenter.org/president/lincoln/life-in-brief>).

Steward HENDERSON, "African Americans in the Civil War"
(<https://www.battlefields.org/learn/articles/african-americans-civil-war>, zadnji put mijenjano 25. ožujka 2021.).

“Civil War Facts“ (<https://www.battlefields.org/learn/articles/civil-war-facts>, zadnji put mijenjano 24. kolovoza 2021.).

“John Brown“ (<https://www.battlefields.org/learn/biographies/john-brown>

“Reconstruction: An Overview“ (<https://www.battlefields.org/learn/articles/reconstruction-overview>).

“Slavery in the United States“ (<https://www.battlefields.org/learn/articles/slavery-united-states>).

“The Gathering Storm: The Slavery Issue“ (<https://www.battlefields.org/learn/articles/gathering-storm-slavery-issue>).

Slika 1. *Portret predsjednika Abrahama Lincolna 1887. godine.* Slika preuzeta s: https://npg.si.edu/object/npg_NPG.65.50 (pristup ostvaren 8. rujna 2021.)